

Jonui Bučasui (1900–1973) – 120

modernios Lietuvos istoriją Jonas Bučas įrašė savo vardą, formuodamas planinės vadybos studijų pagrindus, kuriais remiasi ir šiuolaikinis viešasis administravimas.

Jonas Bučas gimė 1900 m. lapkričio 24 d. Puodžiūnuose, Linkuvos valsčiuje (mirė 1973 m. spalio 15 d.). 1919–1921 m. tarnavo Lietuvos kariuomenės savanoriu. 1925 m. baigė Linkuvos gimnaziją, 1929 m. – Lietuvos universitetą. 1929–1931 m. studijavo Frankfurto prie Maino ir Londono universitetuose. 1931–1940 m. buvo Vytauto Didžiojo universiteto Teisių fakulteto Politinės ekonomijos ir statistikos katedros dėstytoju. 1933 m. apgynė ekonomikos daktaro disertaciją iš ekonominio pajėgumo principo skirstant mokesčius ir po metų užėmė docento pareigas. Nuo 1940 m. dėstė Vilniaus universitete (VU), 1941 m. – profesorius. 1944 m. – VU Ekonomikos fakulteto dekanas, 1945–1947 m. – prorektorius. 1946 m. išrinktas Mokslų akademijos nariu korespondentu, 1948–1956 m. – VU rektorius, vadovavo savo įsteigta Liaudies ūkio ekonomikos katedrai. 1951–1958 m. buvo renkamas LSSR Aukščiausiosios Tarybos deputatu, bet tai nepadėjo apsiginti nuo paskutiniaisiais metais vykusio universiteto senosios profesūros (Petro Šalčiaus, Dzido Budrio ir kitų) persekiojimo.

Nelengvais pokario metais Rektoriui teko kiek įmanoma pristabdyti Vilniaus universiteto studijų ir kitos veiklos rusinimą, privaloma tvarka įdarbinant Rusijos atsiųstus komunistinės ideologijos dėstytojus. Kiek lengviau universiteto sovietinimui pavyko priešintis tik po 1953 m., prasidėjus lojalios LKP lietuviškos nomenklatūros veiklos atstatymui. Tačiau ryžtingesnės pastangos lietuivinti universitetą, 1956 m. rektoriaus vairą perėmus Juozui Bulavui, buvo iš karto užgniaužtos, pats J. Bulavas iš visų vadovaujančių pareigų atleistas.

1959–1960 m. man teko klausytis J. Bučo vadybos ir planavimo paskaitų, kurias skaitė jau kilus LKP nepasitenkinimo bangai dėl Jo pradėtos pažangesnių tarpukario lietuvių specialistų įtraukimo į universitetinį dėstymą iniciatyvos. Tai buvo racionalus, logiškai gerai pergaltas planavimo principų, kriterijų ir metodų perteikimas, patrauklus savo griežtu vadybinių operacijų organizavimo nuoseklumu, nors grindžiamas ne itin sėkminga SSSR ir LSSR ūkio patirtimi. Vos prieš porą metų atleistas iš aukštų rektoriaus pareigų,

JONUI
BUČAUI
(1900–1973) –
120

tuo metu J. Bučas stengėsi ypač atsargiai formuluoti savo mintis, vengti realiai vykstančių planinio ūkio peripetijų kritinės analizės. O centralizuota liaudies ūkio planavimo patirtimi tuo metu itin žavėjosi ir Prancūzija, Italija, Indija, tad lyginti ir apibendrinti, nežiūrint ribotų tarptautinės informacijos srautų, tikrai buvo ką.

Per paskaitas J. Bučas dažniausiai sėdėdavo, šnekėjo gan monotoniškai, neakcentuodamas išskirtinių apibendrinimų, todėl auditorijos gale sėdintys prasčiau girdėdavo ir neretai gerokai šurmuliudavo. Profesorius tęsdavo mintis, nekreipdamas dėmesio į kylantį triukšmą, pagrindinį dėmesį skirdamas akademinio dėstyimo nuoseklumui, ir tik nedaugelis klausytojų suvokdavo tą savaip kerintį gan sausos ekonominės logikos ir funkcionalių efektyvumo kriterijų žavesį. Nežiūrint nemažos daugelio studentų baimės (juk buvęs rektorius!), J. Bučas žinias per egzaminą vertino geranoriškai ir objektyviai, nesiveldavo į ideologinius vertinimus, skirtingai nuo daugelio tuometinių socialinių mokslų dėstytojų.

J. Bučas rašė nedaug, išleido porą knygų ir mokslo straipsnių ūkio planavimo, mokesčių, pensijų ir pašalpų fondų klausimais. Jo daktaro disertacijos tekstas, 1935 m. skelbtas Vytauto Didžiojo universiteto Teisės fakulteto darbuose, yra e. paveldo tinklapyje ([nuoroda](#)).

1965 m. Jam buvo suteiktas LSSR nusipelnusio ekonomisto vardas.

2008 m. rugpjūčio 29 d. Vilniaus universitete atidaryta profesoriaus Jono Bučo vardo auditorija, kuri Profesoriaus sūnaus Algirdo ir vaikaičio Vytauto lėšomis buvo aprūpinta moderniausia įranga.

Akad. Antanas Buračas

Nuotrauka iš Bučo šeimos archyvo

Prof. J. Bučo auditorija – viena pažangiausių Vilniaus universitete | vu.lt

JONUI
BUČUI *JB*
(1900–1973) –
120